

Een man van verre en van vlakbij

Eindelijk is het verschenen: het boek over de beeldhouwer Nelson Carrilho. Nelson Carrilho, geboren op 30 maart 1953 op Curaçao, Nederlandse Antillen, verhuisde in 1964 naar Nederland, waar hij in 1980 afstudeerde aan de Academie van Beeldende Kunsten 'Artibus' te Utrecht. Hierna werkte hij als een bezetene aan grote beelden, die de openbare ruimtes in Nederland en op Curaçao sieren. Hij is een ambachtsman maar ook een kunstenaar. Een zeldzame combinatie.

DOOR KAREL WASH

Dragers Van Verre.

FOTO'S ROGIER FOKKE EN SYLVIA CARRILHO

Zijn werk is zowel gevoelig als monumentaal. En dat vindt zeker zijn oorsprong in het feit dat Carrilho 'verdraagzaamheid' hoog in zijn vaandel voert.

De moord op Kerwin Duinmeijer is een gebeurtenis die plaatsvond op de avond van 20 augustus 1983. Duinmeijer, een 15-jarige Antiliaan, werd na een woordenwisseling en handgemeen in de Amsterdamse Damstraat neergestoken door skinheads. In het Vondelpark in Amsterdam staat een groot beeld dat Carrilho maakte na de moord op Duinmeijer. Het is uiteindelijk een anti-racisme monument geworden: 'Mama Baranka' (Moeder Rots). Inachtig het gezegde 'Als je een vrouw slaat, sla je een rots'. Het beeld heeft iets plechtigs, maar straalt ook standvastigheid uit. Carrilho laat door zijn goede ervaringen met 'Mama Baranka' al zijn beelden gieten door Bronsgieterij Volkers. Niemand zag kans het beeld op tijd klaar te krijgen, weet Carrilho te vertellen. „Geen probleem, dat lukt wel binnen een maand“, zei Kees Volkers. „Dat komt wel goed.“

De dag voor de onthulling konden ze 'Mama Baranka' in het Vondelpark plaatsen. Carrilho kijkt er met genoegen op terug: „De gietrij lag toen in Deil, een mooi Gelders dorp aan de Linge. Ik reisde met de intercity naar Utrecht, daarna met de stoptrein naar Geldermalsen en dan een half uur lopen met een zware tas. 's Zomers een mooie wandeling, maar in de winter geen pretje. Ik heb toen op de dijk menigmaal krakend van de kou in het Papiaments lopen vloeken.“

Schrijver van het prachtig door Jan van Waarden vormgegeven boek, Barney Agerbeek, vergelijkt het beeld met 'De Dokwerker', een beeld dat herinnert aan de Februaristaking in Amsterdam, eigenlijk een opstand tegen het antisemitisme en dus ook een beeld van onverzettelijkheid. Het historisch besef van Carrilho speelt in zijn leven een belangrijke rol. Hij ziet het als een gegeven, dat hij afstamt van slaven, die uit West-Afrika werden vervoerd. Een boek als 'Een volk dat in duisternis wandelt',

Omslag van het boek.

liet al in de vijftiger jaren zien hoe erg er met slaven werd omgegaan. Politici, die met de borst vooruit herinneren aan de VOC en de gezonde Nederlandse koopmansgeest laten Nelson de wenkbrauwen fronsen.

Tegelijkertijd kiest hij niet de polemiek, maar de verdraagzaamheid, de verbodering en het pad van de genade. Agerbeek wandelt rustig door het werk van Carrilho heen en heeft steeds overpeinzingen bij het werk zoals:

„Carrilho verwelkomt me hartelijk. Ik val met de deur in huis: 'Waar is dat nou voor nodig, die dubbele sokkels onder die kleine beelden en dan de onderste opleuk-sokkel van glanzend marmer?' vraag ik hem.“

Hij krijgt een simpel antwoord en de zoektocht naar de bewegingen van Carrilho gaat onverdroten verder. Agerbeek excelleerde destijds door mee te werken aan twee boeken over de beroemde glasontwerper Floris Meijdam. Die ervaring betaalt zich uit. Zo schetst Agerbeek haarscherp het proces van scheppen bij Carrilho: „De chaos in zijn hoofd, zoals hij dat noemt, is het kolken van allerlei gedachten, waarin hij orde moet

scheppen, om de essentie scherp te krijgen. Daarna volgt hij zijn beproefde werkwijze, door materie toe te voegen en weg te halen, door tegenstelling tussen licht en donker te scheppen, door ruimte te maken met leegte, door in de ruimte geborgenheid aan de beschouwer te bieden.“ Mooie woorden om het proces te schetsen van een scheping. Een raadsel bijna ontraadseld.

De carrière van Carrilho werd beïnvloed door de samenwerking met twee mannen, waarmee hij in zijn atelier samenwerkte, Egbert Joosten en Viktor Lutwoski. Vooral de eerste maakte het soms bont en sleepte allemaal voorwerpen naar binnen, die Carrilho weer naar buiten bracht: „Eens smeed ik een grote kartonnen doos naar buiten, waar hij de hele nacht voor de deur in ging slapen. De hele buurt moest later horen wat een slechterik ik was. De buurtbewoners zagen er wel de humor van in en brachten hem koffie. Daar genoot hij van.“

Ook Annelies Sheotahul, de muze van Carrilho komt in het boek aan bod. Ze behartigt zijn belang, want Nelson is niet echt een zakenman. Toen hij er destijds voor koos om beeldhouwer te worden wist hij dat hij niet schatrijk zou

worden, maar hij zette door en nu kan hij er van leven. En de Amsterdamse Jordaan is zijn hartslag geworden, hoewel zijn 'roots' elders liggen.

Vreemd genoeg raakte Carrilho in Amsterdam gefascineerd door de theaterwereld van performers Django Edwards en Rufus Collins, die in de jaren '70 en '80 veelvuldig optraden. En in Amsterdam werd de Walter Rodney Bookshop geopend waar men terecht kon voor boeken van zwarte schrijvers. Het plastische werk van Carrilho heeft ook iets lichtvoetigs en daarin laat hij zijn theaterkant spreken. Mooie tekeningen zien we als een andere rode draad door het boek wervelen. Het lijken voorstudies voor beeldhouwwerken, maar ze zijn zinnig genoeg om ook als unieke kunstwerken bevoornd te worden. De echte portretten zijn echter de beeldhouwwerken. Zo maakte hij een beeld van zijn moeder Daisy. „Ik zoek een evenwicht tussen de buitenruimte of gelijkenis, en de binnenruimte, het wezen of karakter. Bij het observeren kom ik mijzelf tegen. Ik zoek naar een gelaatsuitdrukking, die me bevalt, die kenmerkend is. De geportretteerde beschouw ik als een spiegel om

Mama Baranka.

introspectie te beoefenen. Daarom kun je aan het portret zowel het karakter van het subject als dat van de kunstenaar aflezen.“ Anders gezegd: Carrilho bootsert feitelijkheden, het uiterlijk, en verheft deze tot een beeld dat uiting geeft aan de persoonlijkheid van de geportretteerde en aan de visie van de kunstenaar.

Een machtig interessant boek, half Engels, half Nederlands met ook nog eens een mooie inleiding van kunstmecenas José Maria Capricone. „Is het scheppen van beeldende kunst immers niets anders dan het op een zo authentiek mogelijke wijze vastleggen van gevoelens in woorden, in geluid en beweging of in beelden, in kleur, in vorm?“, vraagt hij zich af. Het is waar, maar Carrilho doet meer dan dat, hij verbindt mensen met elkaar door zijn beelden. En Ineke Phaf-Rheinberger sluit af op de achterkant van het boek en geeft extra waarde mee.

Nelson Carrilho, een mens van verre en van vlakbij
Auteur: Barney Agerbeek
Verschenen bij: Nymfæum Pers
Prijs: 40 euro, blz.113, ISBN 978 90 79923 052 info@nymfae.nl

Once a child.